

KONKURENCIESCHOPNOSŤ HROMADNEJ OSOBNEJ DOPRAVY

Miloš Poliak¹

Anotácia: Príspevok rozoberá problematiku vývoja prepravných výkonov v hromadnej osobnej doprave. Analyzuje mestskú hromadnú dopravu, regionálnu dopravu a diaľkovú dopravu. V ostatnej časti príspevok porovnáva jednotlivé druhy dopravy z hľadiska času prepravy s individuálnym motorizmom.

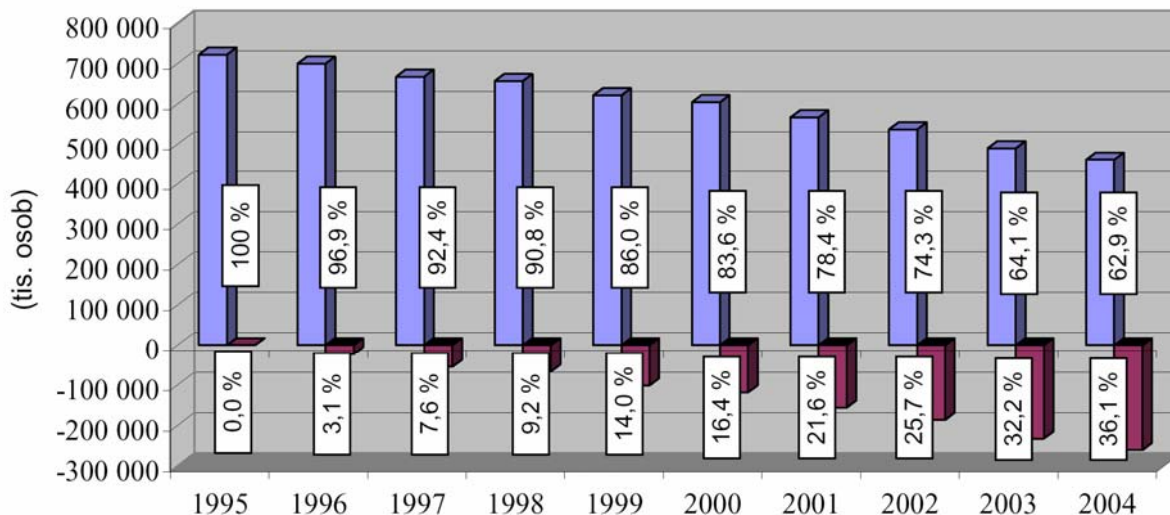
Kľúčová slova: doprava, konkurencia, vývoj, čas

Summary: The paper analyzes development of transportation outputs in mass transport. It analyzes city transport, region transport and long-distance transport. The paper compares sorts of transport by time of transportation in the next part.

Key words: transport, competitive, development, time

1. ÚVOD

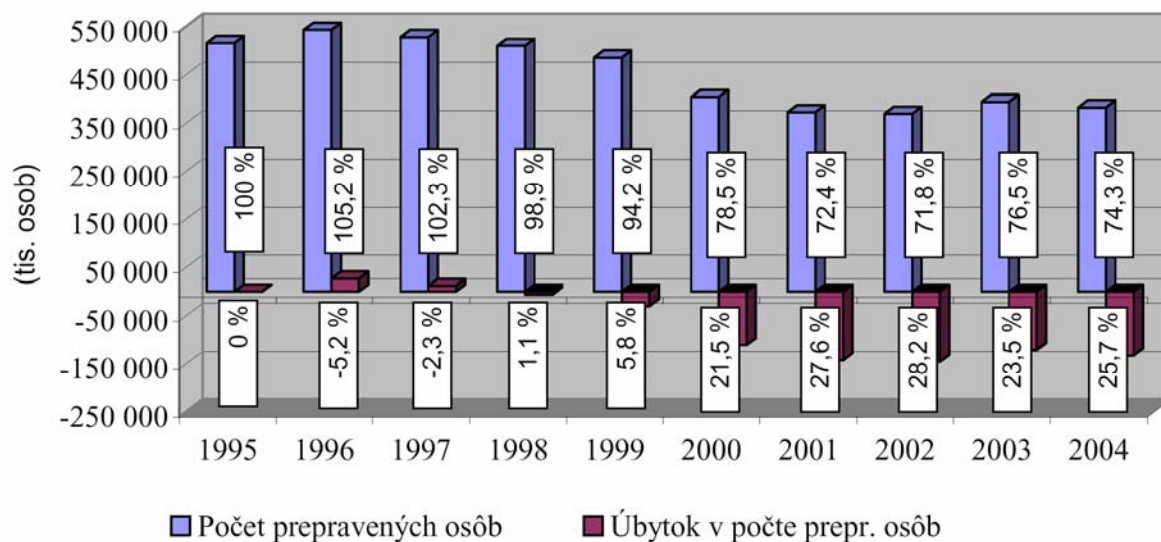
V SR v období ostatných rokov výrazne poklesli výkony hromadnej osobnej dopravy. V hromadnej osobnej doprave dochádza k neustálemu poklesu prepravených osôb a realizovaných prepravných výkonov.

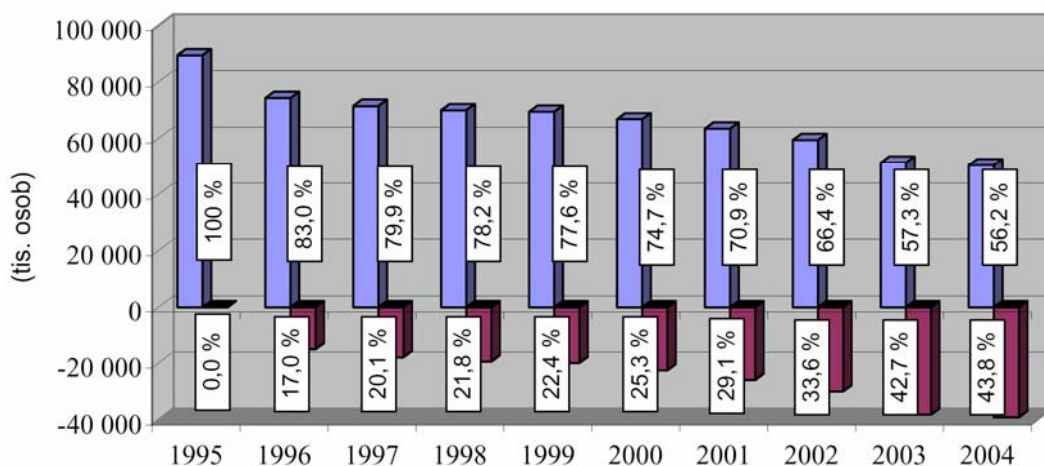
Obr. 1 - Počet prepravených osôb pravidelnou autobusovou dopravou v rokoch 1995 až 2004 a porovnanie tohto objemu prepravy s objemom dosiahnutým v roku 1995

¹ Ing. Miloš Poliak, PhD; Katedra cestnej a mestskej dopravy, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline; Univerzitná 1; 010 26 Žilina; tel.: 041/513 3531; Milos.Poliak@fpedas.utc.sk

Podľa obr. 1, ktorý popisuje pokles počtu prepravených osôb v pravidelnej autobusovej doprave v porovnaní s rokom 1995, úbytok cestujúcich za rok 2004, pri porovnaní s objemom prepravených osôb v roku 1995 je až 260 738 tis. osôb, čo predstavuje takmer 36,1 %-ný pokles. Podobný pokles zaznamenáva mestská hromadná doprava a železničná doprava (obr. 2 a obr. 3).

Obr. 2. - Počet prepravených osôb mestskou hromadnou dopravou v rokoch 1995 až 2004 a porovnanie tohto objemu prepravy s objemom dosiahnutým v roku 1995

Obr. 3. - Počet prepravených osôb železničnou dopravou v rokoch 1995 až 2004 a porovnanie tohto objemu prepravy s objemom dosiahnutým v roku 1995

Pokles počtu prepravených osôb nastal aj v rokoch, pri ktorých nedošlo k nárastu ceny za prepravu osôb, z toho dôvodu v nasledujúcej časti je analyzovaný pokles počtu

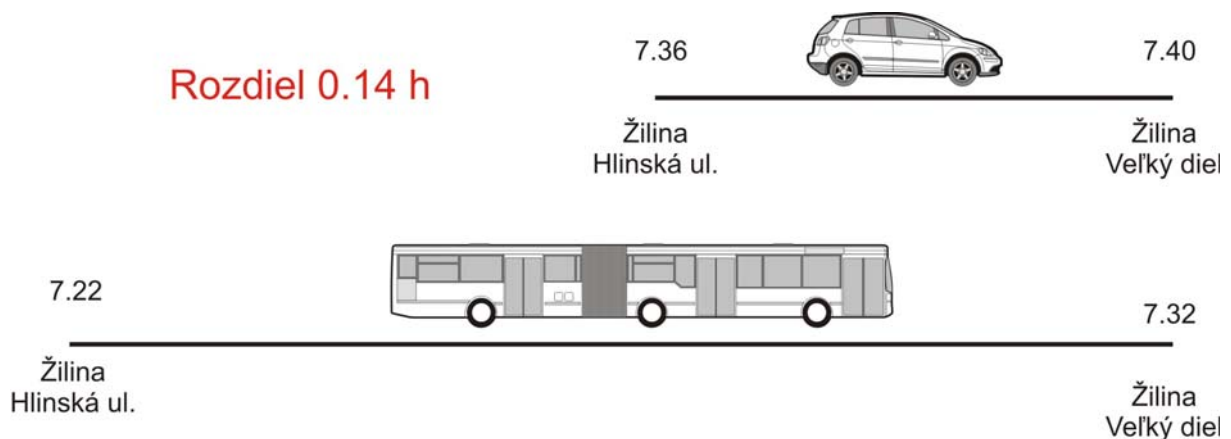
cestujúcich a ich prechod na individuálny motorizmus vo vzťahu k času prepravy hromadnej osobnej dopravy a individuálnej automobilovej dopravy pre mestskú hromadnú dopravu, regionálnu dopravu a diaľkovú dopravu.

2. MESTSKÁ HROMADNÁ DOPRAVA

Pri analýze porovnania času prepravy mestskej hromadnej dopravy a času prepravy osobného vozidla pri mestskej doprave je analyzovaný čas prepravy v Žiline z ulice Hlinská na Veľký diel (sídlo univerzity) s požadovaným časom príchodu 7.40 h.

V prípade prepravy realizovanej osobným vozidlom, čas prepravy je možné uskutočniť za 4 minúty. Ak je požadovaný čas príchodu na miesto určenia o 7.40 h z východnej ulice je potrebné začať prepravu najneskôr o 7.36 h.

Vzhľadom na to, že v prípade MHD je možné danú prepravu realizovať zo zastávky Hlinská na zastávku Žilinská univerzita trolejbusom č. 4, ktorého príchod do cieľového miesta je v časoch 7.32 h. a 7.42 h, ak má byť dodržaný čas príchodu do cieľového miesta je potrebné zo zastávky Hlinská začať prepravu trolejbusom č. 4 s časom odchodu 7.22 h (obr. 4).

Obr. 4 - Porovnanie času prepravy pri mestskej doprave

Vzhľadom na to, že príchod cestujúceho k osobnému vozidlu a na zastávku MHD je porovnateľný je možné konštatovať, že v prípade, ak nie je potrebné prestupovať v prostriedkoch MHD je v Žiline porovnateľný čas prepravy MHD a osobným vozidlom (rozdiel 14 minút).

Pri niektorých prepravách v MHD je potrebné prestupovať, z toho dôvodu je v nasledujúcej časti analyzovaný čas prepravy z ulice Stodolova na Veľký diel v Žiline, medzi ktorými neexistuje priame spojenie s časom príchodu 7.40 h. V tomto prípade pri jazde osobným vozidlom, je potrebné uvažovať s časom prepravy približne 15 minút, to znamená zo Stodolovej ulice je potrebné začať prepravu najneskôr o 7.25 h.

V prípade MHD je potrebné uskutočniť prepravu linkou č. 16 (odchod zo zastávky Stodolova – 7.01 h.) na zastávku Polícia s príchodom 7.13 h., z ktorej o 7.17 h. je možné použiť linku č. 4 s príchodom na ulicu Žilinská univerzita o 7.32 h.

Pri tejto preprave je rozdiel medzi prepravou MHD a osobným vozidlom 24 minút.

3. REGIONÁLNA DOPRAVA

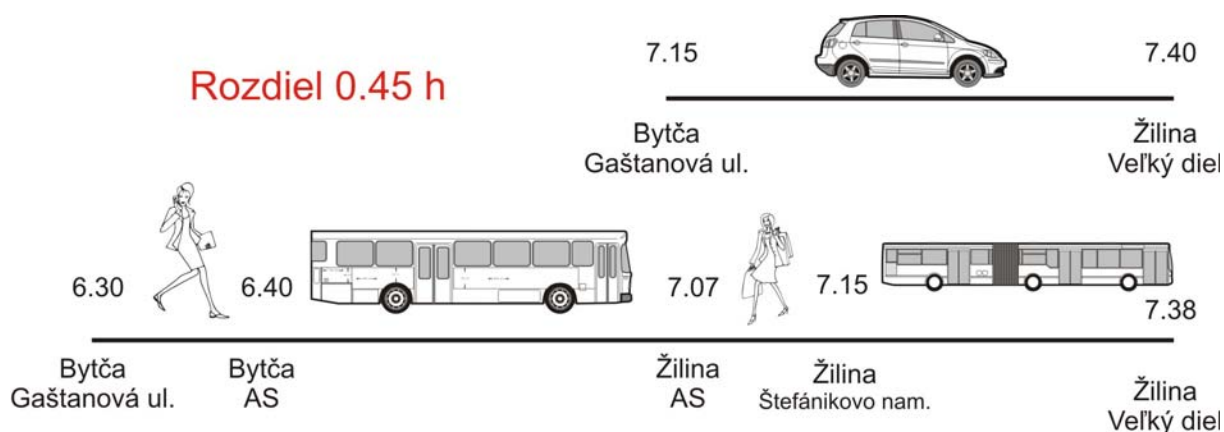
V prípade regionálnej dopravy pri porovnaní hromadnej osobnej dopravy a prepravy osobným vozidlom je porovnávaná preprava z Bytče, Gaštanovej ulice do Žiliny na Veľký diel s časom prízjazdu 7.40 h.

V prípade prepravy osobným vozidlom, vzdialenosť Gaštanovej ulice v Bytči a Veľkého dielu v Žiline je 19 km, s časom prepravy 25 minút. Ak čas prízjazdu do Žiliny má byť 7.40 h, najneskorší odchod z Bytče je potom o 7.15 h.

V prípade regionálnej dopravy, vzhľadom na umiestnenie železničnej stanice 5 km od centra mesta je vhodné použiť prímestskú autobusovú dopravu z autobusovej stanice v Bytči. Vzhľadom na to, že v Bytči nie je prevádzkovaná mestská hromadná doprava, je potrebné peši realizovať premiestnenie približne 1 km z Gaštanovej ulice na autobusovú stanicu, čo predstavuje pri priemernej chôdzi približne čas 10 min. (obr. 5). V Žiline z ulice A. Bernoláka na Veľký diel je potrebné uskutočniť peši vzdialenosť, ktorá trvá priemernou chôdzou 24 min. Z toho dôvodu je potrebné prepravu realizovať spojom, ktorého príchod do Žiliny bude najneskôr 7.15 h. Pri analýze spojov je možné využiť spoj s príchodom 7.07h, ktorého odchod z Bytče, AS je 6.40 h.

Pri porovnaní osobného vozidla s regionálnou dopravou je rozdiel v čase premiestnenia 45 minút.

Pri využití MHD v Žiline, by bolo potrebné prepravu prímestskou dopravou realizovať až na zastávku Žilina, AS. Zo zastávky Štefánikovo nám. odchádza linka č. 1 s časom prízjazdu na Veľký diel o 7.38 h a časom odjazdu o 7.20 h. Aby bolo možné realizovať prepravu týmto spojením MHD je potrebné z Bytče, AS prepravu realizovať spojom 6.40 h s časom prízjazdu 7.10 h. Z analýzy vyplýva, že čas začiatku prepravy v Bytči, Gaštanovej ulici je rovnaký v prípade využívania MHD v Žiline, alebo pešej chôdzi o 6.30 h.

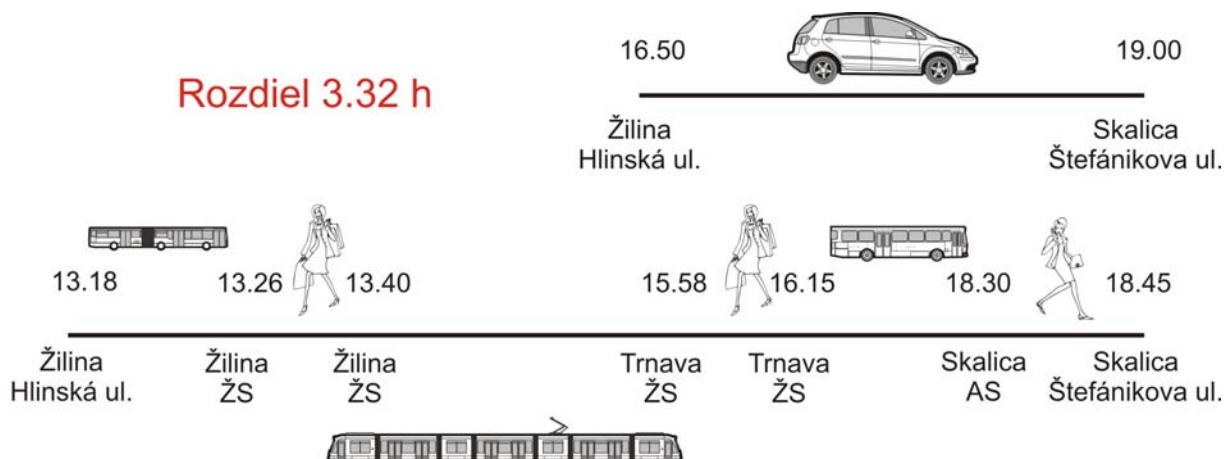

Obr. 5 - Porovnanie času prepravy pri regionálnej doprave

4. DIAĽKOVÁ DOPRAVA

V prípade diaľkovej dopravy je porovnávaná preprava zo Žiliny, Hlinskej ulice do Skalice, na Štefánikovu ulicu s požadovaným časom príchodu 19.00 h v pracovný deň. Pri preprave osobným vozidlom sa ubehne vzdialenosť 164 km, pričom čas prepravy pri dodržiavaní dopravných predpisov trvá 2.10 h (obr. 6).

V prípade prepravy hromadnou osobnou dopravou je najvhodnejšie spojenie s jedným prestupom v Trnave. Odchod vlaku zo Žiliny je o 13.40 (Rýchlik Liptov), to znamená z Hlinskej ulice je potrebné vyraziť na prepravu o 13.18 h linkou MHD č. 14 s príchodom na železničnú stanicu o 13.26 h z dôvodu obstarania cestovných dokladov. Preprava rýchlikom do Trnavy trvá do 15.58 h, pričom v Trnave je potrebné počkať na ďalší autobusový spoj Trnava – Skalica do 16.15 h. Príchod autobusového spoja do Skalice je o 18.30 h. Vzhľadom na to, že v Skalici nie je možnosť prepravy MHD, z autobusovej stanice je potrebné na Štefánikovu ulicu prejsť peši približne 15 min. Porovnanie hromadnej dopravy s prepravou osobným vozidlom je znázornené na obr. 3. Rozdiel pri tejto preprave je 3.32 h.

Obr. 6 - Porovnanie času prepravy pri diaľkovej preprave

5. ZÁVER

Na základe porovnania času prepravy a poklesu počtu prepravených osôb je možné konštatovať, že čím je vyšší rozdiel v čase prepravy, tým je vyšší prechod cestujúcich na individuálnu osobnú dopravu. Vysoký čas prepravy predovšetkým v regionálnej a diaľkovej doprave spočíva v nedostatočnej koordinácii jednotlivých spojov a druhov dopravy. Z uvedeného vyplýva, že pozastavenie poklesu počtu cestujúcich hromadnou osobnou dopravou je možné realizovať predovšetkým tvorbou integrovaných dopravných systémov optimalizujúcich dopravnú obsluhu územia v SR a tým zvyšujúcich konkurencioschopnosť hromadnej osobnej dopravy vo vzťahu k individuálnemu motorizmu.

Príspevok vznikol na základe riešenie projektu VEGA 1/3786/06 Fiškálna decentralizácia a zmeny v legislatíve EÚ a jej vplyv na financovanie a kvalitu hromadnej osobnej dopravy v SR.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] KONEČNÝ, V.: Cenová elasticita dopytu po osobnej doprave v SR, In: Horizonty dopravy 1/2007; ročník 15, ISSN 1210-0978
- [2] ŠTETINOVÁ, A.: Stav certifikácie kvality v doprave v SR, In: Doprava a logistika : odborný mesačník vydavateľstva Ecopress 2/2007; ročník 2; ISSN 1337-0138

Recenzent: Ing. Vladimír Konečný, PhD.
 Katedra cestnej a mestskej dopravy, Fakulta prevádzky
 a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline